

EUROOPAN UNIONI

EUROOPAN OIKEUSASIAMIEN

VUOSIKERTOMUS

1995

Strasbourgissa 22. huhtikuuta 1996

*Klaus Hänsch
Euroopan parlamentin
puhemies
97-113, rue Belliard
B - 1047 Bryssel*

Puhemies Hänsch

Euroopan parlamentti valitsi minut 12. heinäkuuta 1995 Euroopan unionin ensimmäiseksi oikeusasiamieheksi. Annoin juhlallisen vakuutuksen Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa 27. syyskuuta 1995 siitä, että suoritan tehtäväni täysin riippumattomasti ja puolueettomasti ja noudatan virkaani liittyviä velvollisuuksia. Aloitin tehtävieni hoitamisen samana päivänä.

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 138 e artiklan 1 kohdan ja oikeusasiamiehen tehtävien suorittamista koskevista määräyksistä ja yleisistä ehdoista annetun Euroopan parlamentin päätöksen 3 artiklan 8 kohdan mukaisesti toimitan täten kertomukseni vuodelle 1995.

*Jacob Söderman
Euroopan oikeusasiamies*

Euroopan oikeusasiamies

Kertomus vuodelle 1995

Sisältö

OSA I EUROOPAN OIKEUSASIAMIES	4
I.1 EUROOPAN OIKEUSASIAMIEHEN EDELTÄJÄT	4
<i>I.1.1 Sopimus Euroopan unionista</i>	4
I.2 EUROOPAN OIKEUSASIAMIEHEN VALTUUDET	5
<i>I.2.1 Oikeusasiamiehen tehtävä</i>	5
<i>I.2.2 Riippumattomuus</i>	6
<i>I.2.3 Tutkintavaltuudet</i>	6
I.3 KANTELUT EUROOPAN OIKEUSASIAMIEHELLE.....	7
<i>I.3.1 Avoimuus ja luottamuksellisuus</i>	8
<i>I.3.2 Kantelujen ottaminen tutkittavaksi</i>	9
<i>I.3.3 Kantelujen tutkimatta jättäminen</i>	10
I.4 TUTKIMUKSET OMASTA ALOITTEESTA.....	12
I.5 OIKEUSASIAMIES JA MUUT MENETTELYT KANSALAISTEN VALITUSTEN KÄSITTELEMISEKSI	12
II OSA OIKEUSASIAMIEHEN TOIMINTA VUONNA 1995	14
II.1 YHTEENVETO JA TILASTOT KÄSITELTÄVISTÄ TAPAUKSISTA	15
II.2 SUHTEET YHTEISÖN TOIMIELIMIIN JA KANSALLISIIN OIKEUSASIAMIEHIIN.....	15
<i>II.2.1 Euroopan parlamentin vetoisuusvaliokunta</i>	15
<i>II.2.2 Euroopan komissio</i>	16
<i>II.2.3 Kansalliset oikeusasiamiehet</i>	17
II.3 SUHDETOIMINTA	17
<i>II.3.1 Kokoukset ja muu toiminta</i>	17
<i>II.3.2 Tiedottaminen</i>	18
<i>II.3.3 Oikeusasiamies tiedotusvälineissä</i>	18
OIKEUSASIAMIES SÖDERMANIN PÄÄTÖSSANAT	20
LIITTEET	
LIITE A: EUROOPAN OIKEUSASIAMIEHELLE TOIMITETTUJA KANTELUJA KOSKEVAT TILASTOT	
LIITE B: VUONNA 1995 TUTKITTAVAKSI OTETUT KANTELUT	
LIITE C: JACOB SÖDERMANIN PUHE EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMESSA	
LIITE D: HENKILÖKUNTA	

Osa I

Euroopan oikeusasiamies

I.1 Euroopan oikeusasiamiehen edeltäjät

Oikeusasiamiehen toimi tunnetaan kaikkialla maailmassa. Se on peräisin Ruotsista, missä parlamentin nimittämä oikeusasiamies oli osa 1809 toteutettua perustuslakiuudistusta. Nimitysvallan antamisella parlamentille oli tarkoitus varmistaa oikeusasiamiehen työn riippumattomuus kuninkaasta, hallituksesta ja hallinnosta. Kun Suomesta tuli itsenäinen valtio, oikeusasiamiesjärjestelmä sisällytettiin sen ensimmäiseen perustuslakiin vuonna 1919. Vuoteen 1953 asti Ruotsi ja Suomi olivat ainoita maita, joissa oli oikeusasiamiehiä yleisin tutkintaoikeuksin. Tuolloin Tanska perusti oikeusasiamiehen viran, ja sitä seurasi Uusi-Seelanti vuonna 1962 ja Norja seuraavana vuonna. Kansainvälisen oikeusasiamiesinstituutin puheenjohtajan mukaan marraskuussa 1995 oikeusasiamiehiä (osittain eri nimikkeillä) oli 75 maassa, mukaan lukien 27 Euroopan maata.

Oikeusasiamiehen viralla on vankka perusta unionin jäsenvaltioissa. Kymmenellä jäsenvaltiolla on kansallinen oikeusasiamiehen virka. Saksassa, Kreikassa ja Luxemburgissa on kansallisella tasolla toimivat parlamentaariset vetoomusvaliokunnat, joiden asema on samanlainen. Italiassa on alueellisia ja kunnallisia oikeusasiamiehiä, ja parlamentissa on tehty useita lainsäädäntöehdotuksia kansallisen oikeusasiamiehen viran perustamiseksi. Tähän mennessä ne eivät ole kuitenkaan vielä tuottaneet tulosta. Belgiassa on oikeusasiamies flaaminkielisellä alueella, ja maa on hyväksynyt lainsäädännön kansallisen oikeusasiamiehen viran perustamiseksi; tosin ensimmäinen kansallinen oikeusasiamies on vielä valitsematta.

I.1.1 Sopimus Euroopan unionista

Oikeusasiamiesinstituution historialliset juuret ja sen viimeaikainen kehitys Euroopan valtioissa johtivat luonnostaan ajatukseen Euroopan unionin oikeusasiamiehestä. Euroopan parlamentti hyväksyi ensimmäisen kerran vuonna 1979 päätöslauselman, jossa pyydettiin oikeusasiamiehen nimittämistä¹. 1980-luvulla asia otettiin jälleen esille Adonininon komiteassa². Neuvotteluissa, jotka johtivat Maastrichtin sopimukseen Euroopan unionista, ehdotukset Euroopan oikeusasiamiehen toimen perustamisesta liittyivät läheisesti ehdotuksiin Euroopan kansalaisuudesta.

Espanjan pääministeri Felipe Gonzalez toi esille ajatuksen unionin kansalaisuudesta 4. toukokuuta 1990 päivätyssä kirjeessään, joka oli osoitettu Eurooppa-neuvoston muille jäsenille. Hän ehdotti myös tarkoituksenmukaisten mekanismien luomista Euroopan kansalaisen asemaan kuuluvien erityisoikeuksien suojelemiseksi. Yksi harkituista mahdollisuuksista oli Euroopan oikeusasiamiehen toimen perustaminen. Maaliskuussa 1991 Tanskan valtuuskunta toimitti luonnokset perustamissopimuksen artikloista oikeusasiamiehen nimittämiseksi.

Lopulta päästiin sopimukseen siitä, että perustamissopimuksen siihen osaan, jossa luodaan unionin kansalaisuus, sisällytetään oikeus kääntyä Euroopan oikeusasiamiehen puoleen sekä oikeus vedota Euroopan parlamenttiin. Jokainen unionin kansalainen voi tehdä kantelun oikeusasiamiehelle yhteisön

¹ EYVL 1979 C 140, s. 153

² Kansalaisten Eurooppa, EY:n bulletin, lisälehti 7/85

toimielinten tai laitosten toiminnassa ilmenneistä epäkohdista, lukuun ottamatta yhteisön tuomioistuimen ja yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimintaa lainkäyttöeliminä. Kantelun voivat tehdä myös ne luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt, joiden asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa.

Euroopan parlamentti nimitti oikeusasiamiehen muodollisesti "Euroopan unionin oikeusasiamieheksi"³. Jokapäiväisessä kielenkäytössä hän on kuitenkin "Euroopan oikeusasiamies". Tämä termi oli yleisessä käytössä ennen valintaa, ja sitä käytettiin myös toimen perustamisen valmisteluvaiheissa julkaistussa aineistossa. Näyttää asianmukaiselta säilyttää se useimmissa yhteyksissä.

I.2 Euroopan oikeusasiamiehen valtuudet

I.2.1 Oikeusasiamiehen tehtävä

Euroopan oikeusasiamiehen ensimmäinen ja tärkein työ on käsitellä erityisesti hallinnon epäkohtia. Hänen on tarjottava tehokkaat oikeuskeinot kansalaisille, joilta on evätty heidän lailliset oikeutensa tai jotka eivät ole saaneet asianmukaista hallinnollista kohtelua yhteisön toimielimissä tai laitoksissa.

Oikeusasiamiehen olisi myös autettava varmistamaan kansalaisten asema edistämällä hyviä hallintokäytäntöjä. Tähän kuuluu yhteistyö hallintoviranomaisten kanssa sellaisten ratkaisujen löytämiseksi, jotka parantavat hallintoviranomaisten suhteita kansalaisiin.

Kuten Euroopan parlamentin vetoamusvaliokunta on tehnyt selväksi, kansalaisten oikeuksien suojele ja suhteiden parantaminen yhteisön toimielinten ja Euroopan kansalaisten välillä kulkevat käsi kädessä⁴.

Oikeusasiamies auttaa myös vähentämään oikeudenkäynneistä syntyvää työtä edistämällä sovintoratkaisuja ja tekemällä suosituksia, jotka tekevät oikeuskäsittelyn tarpeettomaksi.

Lopuksi, ottaen huomioon toimen perustamisen taustan, oikeusasiamiehellä on velvollisuus edistää - valtuuksiensa rajoissa - sekä kansalaisten oikeuksien tehokasta täytäntöönpanoa unionissa kaikilla hallinnon tasoilla että yhteisön toimielinten ja laitosten työn avoimuutta.

Oikeusasiamiehen tehtävällä on laissa luja perusta. Hän hoitaa tehtäviään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 8 d artiklan ja 138 e artiklan⁵ ja oikeusasiamiehen tehtävien suorittamista koskevista määräyksistä ja yleisistä ehdoista 9. maaliskuuta 1994 annetun Euroopan parlamentin päätöksen⁶ mukaisesti.

Tämä päätös tunnetaan yleisesti nimellä "Euroopan oikeusasiamiehen ohjesääntö".

Yhteisön oikeuden merkityksen ja tulkinnan korkein auktoriteetti on yhteisön tuomioistuin. Yhteisön tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytäntö luo ja soveltaa

³ Euroopan parlamentin päätös, 12. heinäkuuta 1995, EYVL 1995 L 225, s. 17

⁴ Mietintö Euroopan parlamentin nimittämän Euroopan oikeusasiamiehen asemasta, esittelijä Newman, A4-0083/94 PE 209.768/lop.

⁵ EHTY:n perustamissopimuksen 20 d artikla, Euratom-sopimuksen 107 d artikla

⁶ EP:n päätös 94/262, EYVL 1994, L 113, s. 15

yhteisöoikeuden periaatteita ja siinä vaaditaan esimerkiksi, että hallintoviranomaisten on toimittava johdonmukaisesti ja hyvässä uskossa, vastattava pyyntöihin ja toimittava määräajassa; että päätöksien on oltava perusteltuja ja niihin on annettu selitykset; että suhteellisuutta ja oikeutettuja odotuksia on kunnioitettava; ja että on noudatettava oikeudenmukaisia menettelyjä.

I.2.2 Riippumattomuus

Perustamissopimuksen 138 e artiklassa ja ohjesäännön 9 artiklassa korostetaan, että Euroopan oikeusasiamies on täysin riippumaton. Oikeusasiamiehen on vannottava yhteisön tuomioistuimessa, että hän hoitaa tehtävänsä täysin riippumattomana. Hän ei saa pyytää eikä ottaa vastaan ohjeita miltään hallitukselta tai toimielimeltä. Oikeusasiamies ei saa virkakautensa aikana harjoittaa poliittista tai hallinnollista toimintaa tai muuta ammattitoimintaa. Hänen on pidättäydyttävä kaikesta sellaisesta toiminnasta, joka ei ole sopusoinnussa hänen tehtäviensä luonteen kanssa.

Oikeusasiamies toimii yhteisöjen ja unionin kansalaisten yleisen edun mukaisesti. Hänen riippumattomuutensa on ehdottoman välttämätöntä, jotta sekä kansalaiset että yhteisön toimielimet ja laitokset voivat luottaa hänen työnsä oikeudenmukaisuuteen ja puolueettomuuteen.

Tärkeänä takeena riippumattomuudesta on se, että Euroopan parlamentti nimittää oikeusasiamiehen oman vaalikautensa ajaksi ja että oikeusasiamiehen talousarvio liitetään parlamentin talousarvioon ja siihen sovelletaan samoja sääntöjä.

I.2.3 Tutkintavaltuudet

Euroopan oikeusasiamiehelle, kuten kansallisillekaan oikeusasiamiehille, ei ole annettu valtuuksia määrätä hallintoviranomaista muuttamaan päätöstä tai antamaan hyvitystä, vaikka kantelu osoittautuisikin oikeutetuksi. Jos sovitteluyritys epäonnistuu, oikeusasiamiehen mahdollisuudet rajoittuvat kertomusten ja suositusten tekemiseen.

Oikeusasiamiehellä on kuitenkin laajat valtuudet suorittaa tutkimuksia:

- Yhteisön toimielimet ja laitokset ovat velvollisia toimittamaan oikeusasiamiehelle kaikki ne tiedot, joita tämä on niiltä pyytänyt, ja lisäksi antamaan hänen käytettäväkseen tarpeelliset arkistot.
- Jäsenvaltiot ovat myös velvollisia toimittamaan oikeusasiamiehelle kaikki sellaiset tiedot, jotka voivat selvittää yhteisön toimielimissä tai laitoksissa ilmenneitä epäkohtia.

Yhteisön toimielimet ja laitokset voivat kieltäytyä antamasta tietoja tai antamasta oikeusasiamiehen käyttöön asiakirjoja ainoastaan asianmukaisesti perustelluista salassapitosyistä. Jos asiakirjat ovat peräisin jostakin jäsenvaltiosta ja ne on luokiteltu salaisiksi lailla tai asetuksella, ne voidaan antaa käyttöön ainoastaan, jos jäsenvaltio on antanut siihen aikaisemmin suostumuksensa. Jäsenvaltion viranomaiset voivat kieltäytyä antamasta tietoja, jos niihin sovelletaan salassapitoa koskevia lakeja ja asetuksia tai tietojen välittämistä estäviä säännöksiä.

Jos oikeusasiamiestä ei avusteta hänen toivomallaan tavalla, hän antaa tämän tiedoksi Euroopan parlamentille, joka "toteuttaa aiheelliset toimenpiteet".

I.3 Kantelut Euroopan oikeusasiamiehelle

Jokainen unionin kansalainen voi tehdä kantelun Euroopan oikeusasiamiehelle yhteisön toimielinten ja laitosten toiminnassa ilmenneistä epäkohdista, lukuun ottamatta yhteisön tuomioistuimen ja yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimintaa lainkäyttöeliminä. Sama oikeus on jokaisella henkilöllä, kansalaisuudesta riippumatta, jonka asuinpaikka on jossakin jäsenvaltiossa. "Oikeushenkilö" - esimerkiksi yritys tai yhdistys - voi tehdä kantelun, jos sillä on on sääntömääräinen kotipaikka jossakin jäsenvaltiossa.

Kantelu voidaan tehdä joko suoraan oikeusasiamiehelle tai Euroopan parlamentin jäsenen välityksellä. Kantelun tekijän pyynnöstä kantelu käsitellään luottamuksellisena.

Ohjesääntö sisältää joukon määräyksiä siitä, miten oikeusasiamiehen on käsiteltävä kanteluita. Näistä on kehitetty seuraava menettely:

- kaikista kanteluiksi määritellyistä asiakirjoista lähetetään laatijalle kirjallinen vahvistus;
- oikeusasiamies arvioi sen jälkeen, voidaanko kantelu ottaa käsiteltäväksi ja onko perusteita suorittaa tutkimus;

jos kantelua ei oteta tutkittavaksi tai tutkimuksen suorittamiseen ei näytä olevan riittäviä perusteita, kantelun tekijälle ilmoitetaan asiasta;

Jos kantelun kohde ei käy ilmi, kantelun tekijälle voidaan lähettää esite "Miten kannella Euroopan oikeusasiamiehelle" avuksi kantelun uudelleenmuotoilussa.

Kun on aiheellista, kantelun tekijää neuvotaan kääntymään toisen viranomaisen puoleen, joka saattaa pystyä auttamaan häntä. Hänet voidaan neuvoa esittämään vetoamus esimerkiksi Euroopan parlamentille tai kantelemaan Euroopan komissiolle, joka valvoo yhteisön oikeuden soveltamista jäsenvaltioissa, tai kansalliselle oikeusasiamiehelle tai samankaltaiselle elimelle.

- Jos kantelu otetaan käsiteltäväksi ja tutkimuksen suorittamiseen näyttää olevan riittävät perusteet, oikeusasiamies suorittaa alustavan tutkimuksen. Hän antaa asian tiedoksi kyseiselle toimielimelle tai laitokselle ja pyytää sitä antamaan kantelusta alustavan lausunnon ("ensimmäisen lausunnon") kolmen kuukauden kuluessa.

- Kun ensimmäinen lausunto on saatu, siitä lähetetään tavallisesti kopio kantelun tekijälle, jolla on mahdollisuus esittää huomautuksensa siitä yhden kuukauden kuluessa.
- Käsiteltyään ensimmäistä lausuntoa ja kantelun tekijän siihen tekemiä mahdollisia huomautuksia oikeusasiamies saattaa päättää, että lisätutkimuksille ei löydy perusteita tai että toimielin on toiminut tyydyttävästi asian ratkaisemiseksi. Tällaisissa tapauksissa asian käsittely lopetetaan ja asiasta annetaan tieto sekä kantelun tekijälle että toimielimelle.

- Jos oikeusasiamies kuitenkin katsoo, että kyseessä on *prima facie* -epäkohta, hän pyrkii löytämään kyseisen toimielimen tai laitoksen kanssa ratkaisun, joka tyydyttää kantelun esittäjää. Yksikään vuonna 1995 tutkittaviksi otetuista tapauksista ei ollut vielä tässä vaiheessa vuoden loppuun mennessä, mutta

tämän kertomuksen valmistusajankohtaan mennessä (31. maaliskuuta 1996) oli jo saavutettu joitakin sovintoratkaisuja.

- Jos lisätutkimukset antavat oikeusasiamiehelle aiheen todeta, että kyseessä on epäkohta, hän antaa asian tiedoksi toimielimelle tai laitokselle, jota asia koskee, ja toimittaa tälle tarpeen mukaan suosituksia. Tämän jälkeen toimielimen tai laitoksen on annettava oikeusasiamiehelle yksityiskohtainen lausunto kolmen kuukauden kuluessa.
- Ellei kyseinen toimielin tai laitos ole ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin asian ratkaisemiseksi, oikeusasiamies antaa Euroopan parlamentille ja toimielimelle tai laitokselle asiasta kertomuksen, joka saattaa sisältää suosituksia. Hän antaa kantelun tekijälle tiedoksi tutkimuksen tulokset, toimielimen tai laitoksen lausunnon ja mahdollisesti esittämänsä suositukset.

I.3.1 Avoimuus ja luottamuksellisuus

Oikeusasiamiehen on tärkeää toimia mahdollisimman avoimesti, sekä siksi, että Euroopan kansalaiset voivat seurata ja ymmärtää hänen työtään, että ollakseen muille hyvänä esimerkkinä. Oikeusasiamiehen kertomukset Euroopan parlamentille, mukaan lukien vuosikertomus, julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä. Luettelo kanteista ja jokaisen kantelun käsittelyn lopuksi tehtävä päätös ovat julkisia.

Toimielimen tai laitoksen antamaa "ensimmäistä lausuntoa" seuraavat tutkimukset ovat kuitenkin salaisia, jotta voidaan taata hyvä yhteistyö ja helpottaa pääsyä sovintoratkaisuun.

Joissakin tapauksissa Euroopan oikeusasiamiehen ohjesääntö edellyttää luottamuksellisuutta. Ohjesäännössä määrätään

- että kantelun tekijä voi pyytää, että hänen kantelunsa käsitellään luottamuksellisena
- oikeusasiamiehen pääsystä sellaisiin asiakirjoihin, joita yhteisön toimielimet tai jäsenvaltiot pitävät salaisina.

Näissä tapauksissa oikeusasiamies ja hänen henkilöstönsä eivät saa ilmaista kyseisten asiakirjojen sisältöä.

Oikeusasiamiehen tutkimusten yhteydessä saatuja tietoja ja asiakirjoja ei saa paljastaa. Oikeusasiamiehen ja hänen henkilöstönsä velvollisuutena on käsitellä luottamuksellisina myös sellaiset tiedot, jotka voisivat aiheuttaa haittaa kantelun tekijälle tai jollekin muulle henkilölle, jota asia koskee.

Käytännössä nämä säännökset merkitsevät sitä, että kantelut eivät ole luottamuksellisia, ellei kantelun tekijä pyydä asian käsittelyä luottamuksellisena. Jos hän on tätä pyytänyt, kaikki kanteluun liittyvät asiakirjat käsitellään luottamuksellisina. Tällöin kaikista kantelusta johtuvista kertomuksista ja suosituksista Euroopan parlamentille sekä julkisesti saatavilla olevasta oikeusasiamiehen päätöksestä, joka lopulta päättää kantelun käsittelyn, poistetaan henkilöviittaukset, jotta kantelun tekijää ei voi tunnistaa.

Oikeusasiamies voi myös itse päättää, että kantelu käsitellään luottamuksellisena, jos tämä on tarpeen kantelun tekijää tai jotakin muuta henkilöä koskevien henkilötietojen suojaamiseksi.

I.3.2 Kantelujen ottaminen tutkittavaksi

Kantelun esittämiseen ei vaadita mitään erityistä menettelyä tai lomaketta, mutta siitä on käytävä ilmi sen tekijä sekä kantelun kohde.

Muut käsiteltäväksi ottamisen perusteet on annettu perustamissopimuksen 138 e artiklassa ja Euroopan oikeusasiamiehen ohjesäännössä. Lyhyesti nämä ehdot ovat:

- oikeusasiamiehellä ei ole oikeutta puuttua tuomioistuimissa käsiteltäviin tapauksiin tai kyseenalaistaa tuomioistuinten päätöksiä;
- hänen tutkintavaltansa ei ulotu yhteisön tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimintaan lankäyttöelimiä;
- kantelu on tehtävä kahden vuoden kuluessa siitä päivämäärästä, jolloin sen perustana olevat tosiseikat tulivat kantelun tekijän tietoon;
- kantelua ennen on otettava hallintoteitse asianmukaisella tavalla yhteyttä kyseisiin toimielimiin ja laitoksiin;
- jos kantelu koskee yhteisön toimielinten ja laitosten sekä niiden virkamiesten tai muun henkilöstön välisiä työsuhteita, asiaosaisen on käytettävä kaikki hallinnon sisäiset valitusmahdollisuudet ennen kantelun tekemistä;
- oikeusasiamies voi käsitellä ainoastaan kanteluja yhteisön toimielinten ja laitosten toiminnasta. Hänellä ei ole valtuuksia käsitellä kanteluja, joiden kohteena on jonkin muun viranomaisen tai henkilön toiminta;
- kantelun on koskettava asiaa, jonka kantelija katsoo epäkohdaksi.

Toiminnassa ilmennyt epäkohta

Perustamissopimuksessa ja ohjesäännössä ei määritellä, mitä tarkoittaa "toiminnassa ilmennyt epäkohta" tai "huono hallinto". Epäkohdasta on selvästikin kyse, jos yhteisön toimielin tai laitos ei toimi perustamissopimusten ja sitä sitovien yhteisön säädösten mukaisesti tai se ei noudata yhteisön tuomioistuimen tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen luoman lainsäädännön periaatteita.

Euroopan oikeusasiamiehen on esimerkiksi otettava huomioon artiklan F vaatimus sopimuksessa Euroopan unionista. Sen mukaan yhteisön toimielinten ja laitosten on pidettävä arvossa perusoikeuksia.

Huonoa hallintoa ovat monet muutkin asiat, esimerkiksi:

- hallinnolliset epäkohdat
- laiminlyönnit
- toimivallan ylitys, harkintavallan väärinkäyttö
- huolimattomuus
- menettelyvirheet

- epäoikeudenmukainen menettely
- virheet toiminnassa tai epäpätevyys
- syrjintä
- tarpeettomat viivästykset
- tiedon puute tai kieltäytyminen antamasta sitä.

Luetteloa ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi. Kansallisten oikeusasiamiesten kokemukset osoittavat, että on parempi olla pyrkimättä mahdollisten epäkohtien joustamattomaan määrittelyyn. Termin avoin luonne onkin yksi niistä seikoista, jotka erottavat oikeusasiamiehen aseman tuomarin asemasta.

Johonkin epäkohdan raja on kuitenkin vedettävä. Tutkittavaksi ei oteta kanteluita päätöksistä, jotka ovat luonteeltaan pikemmin poliittisia kuin hallinnollisia; näitä ovat esimerkiksi kantelut Euroopan parlamentin tai sen elinten poliittisesta toiminnasta, kuten vetoamusvaliokunnan päätöksistä. Oikeusasiamiehen tehtäviin ei myöskään kuulu tutkia yhteisöjen säädösten, kuten asetusten ja direktiivien, sisällöllisiä ansioita.

Vaikka kantelu täyttäisikin teknisesti tutkittavaksi ottamisen edellytykset, perustamissopimuksen 138 e artiklan 1 kohdassa määrätään, että oikeusasiamies suorittaa ainoastaan tutkimuksia, "joita hän pitää perusteltuina". Tämä määräys edellyttää sitä, että kanteluita ei oteta käsiteltäviksi, jos ne ovat selvästi riittämättömästi perusteltuja tai jos kantelussa ei näytä olevan riittäviä perusteita lisätutkimusten aloittamiselle.

I.3.3 Kantelujen tutkimatta jättäminen

Useimpiin kansallisiin oikeusasiamiehiin verrattuna Euroopan oikeusasiamiehelle on tullut epätavallisen paljon kanteluita (melkein 80 %), joita ei ole voitu ottaa tutkittavaksi. Useimmat tällaiset kantelut koskivat epäkohtina pidettyjä asioita **kansallisten** viranomaisten toiminnassa.

Perustamissopimuksesta ja ohjesäännöstä käy selvästi ilmi, että oikeusasiamiehellä ei ole valtuuksia käsitellä tällaisia kanteluita. Ohjesäännön 2 artiklan 1 kohdassa määrätään, että:

"Oikeusasiamies osallistuu (...) epäkohtien paljastamiseen yhteisön toimielinten ja laitosten toiminnassa (...) Minkään muun viranomaisen tai kenenkään muun henkilön toiminnasta ei voi kannella oikeusasiamiehelle."

Oikeusasiamies ei voi tutkia jäsenvaltioiden hallintoviranomaisten toimintaa (kansallisella, alueellisella eikä paikallisella tasolla). Hän ei myöskään voi tutkia kansainvälisten järjestöjen toimintaa. Tämä rajoitus koskee niitäkin tapauksia, joissa hallintoviranomainen on vastuussa yhteisön oikeuden tai politiikkojen täytäntöönpanosta.

Oikeusasiamiehen tutkintaoikeudet on selkeästi rajattu yhteisön toimielimiin ja laitoksiin. Toimielimet on lueteltu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 4 artiklassa. Ne ovat Euroopan parlamentti, neuvosto, komissio, yhteisön tuomioistuin ja tilintarkastustuomioistuin. Laitoksiin kuuluvat kaikki ne, jotka on perustettu perustamissopimuksissa (esimerkiksi talous- ja sosiaalikomitea, Euroopan investointipankki, Euroopan rahapoliittinen instituutti ja tuleva Euroopan keskuspankki, alueiden komitea), sekä lukuisia

yhteisön lainsäädännössä luotuja laitoksia (esimerkiksi Euroopan ympäristövirasto, Euroopan koulutussäätiö, Euroopan lääkeaineviranomainen, Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus).

Monissa kanteluissa, jotka kohdistuivat oikeusasiamiehen tutkintavallan ulkopuolella oleviin elimiin, käsiteltiin kansallisten viranomaisten virheellisenä pidettyä tulkintaa yhteisön oikeudesta.

Aiheet vaihtelivat eläkeoikeuksista, verotuksesta, oleskeluoikeudesta, sosiaaliturvasta, työllisyydestä, ympäristöstä ja tutkintodistusten tunnustamisesta asumiseen ja perheavustuksiin. Yhdessä tutkimatta jätetyssä kantelussa (nro 90) esimerkiksi väitettiin, että Ranskan viranomaiset olivat väärin perustein kieltäytyneet tunnustamasta Portugalissa hankittua ajokorttia.

Kahta kantelua, joissa kyseenalaistettiin Euroopan ihmisoikeuskomission päätökset, ei otettu tutkittavaksi, koska kyseinen elin on osa Euroopan neuvostoa eikä Euroopan unionia (nro 54 ja 116).

Kanteluita ei ole otettu tutkittaviksi ohjesäännön 1 artiklan 3 kohdan perusteella (oikeusasiamies ei voi osallistua tuomioistuimessa käsiteltäviin asioihin eikä asettaa oikeuden päätöstä kyseenalaiseksi) seuraavissa olosuhteissa:

- Eräs toimittaja kanteli siitä, että neuvosto oli kieltäytynyt toimittamasta kokoustensa pöytäkirjoja. Hän oli samanaikaisesti vienyt tapauksen yhteisön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen (kantelu nro 110).
- Neuvoston sihteeristö oli erottanut kantelun tekijän. Hänen tapauksestaan oli kuitenkin jo annettu päätös yhteisön tuomioistuimessa (kantelu nro 105).

Kantelua nro 281 Euroopan parlamentin kannasta Ranskan ydinkokeisiin Tyynellämerellä ei katsottu voitavan ottaa tutkittavaksi, koska se koski poliittista päätöstä eikä mahdollista hallinnollista epäkohtaa. Kanteluita, joissa viitattiin Euroopan parlamentin vetoamusvaliokunnan jo käsittelemiin tai siellä parhaillaan käsiteltävinä oleviin vetoamuksiin, ei otettu käsiteltäviksi (nro 36 ja 39).

Ehto, jonka mukaan kantelua ennen on otettava hallintoteitse asianmukaisella tavalla yhteyttä kyseisiin toimielimiin ja laitoksiin, edellyttää, että kantelun tekijä on ollut yhteydessä toimielimeen tai laitokseen esimerkiksi kirjeitse tai puhelimitse antaakseen sille mahdollisuuden hoitaa kuntoon kantelun kohteena olevan asian.

Kun otetaan huomioon se, että oikeusasiamiehen virka on perustettu vasta vähän aikaa sitten, olisi liian ankaraa soveltaa tiukasti ohjesäännön 2 artiklan 4 kohdan määräystä, jonka mukaan kantelu on tehtävä kahden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona kantelun tekijä sai tietoonsa kanteluun oikeuttavat seikat. Useimmissa kansallisissa oikeusasiamiesjärjestelmissä on annettu valtuudet joustaa tällaisista aikarajoista, jos se on tarpeen oikeuden toteutumiseksi. Lisäksi on hyvä huomata, että ohjesäännön 2 artiklan 4 kohdan kahden vuoden aikaraja koskee ainoastaan oikeusasiamiehelle tehtyjä kanteluita, ei hänen omasta aloitteestaan tekemiään tutkimuksia. Entisen virkamiehen kantelua (nro 47) kiistasta parlamentin kanssa, joka oli peräisin vuodelta 1982, ei kuitenkaan otettu tutkittavaksi.

Yleisesti ottaen käsiteltäväksi ottamisen perusteiden tulkinnassa on otettava huomioon, että perustamissopimuksen 8 d ja 138 e artiklat luovat oikeuksia Euroopan kansalaisille. Lisäksi on tärkeää muistaa, että oikeusasiamiehellä ei ole valtaa peruuttaa päätöstä tai määrätä toimielintä tai laitosta

antamaan minkäänlaista hyvitystä kantelun tekijälle. Hänellä on valtuudet tehdä tutkimuksia, kertomuksia ja suosituksia. Tässä yhteydessä tarpeettoman tekninen tai legalistinen lähestymistapa niiden kantelujen käsiteltäväksi ottamisen suhteen, jotka koskevat mahdollisia yhteisön toimielinten tai laitosten toimintaan liittyviä epäkohtia, olisi epäasianmukainen. Jos esimerkiksi voidaan esittää epäilyksiä siitä, onko kantelua edeltänyt riittävä yhteydenotto tai voidaanko soveltaa aikarajoitusta, asia olisi tavallisesti ratkaistava kantelun tekijän hyväksi. Jos kantelu jätetään ottamatta käsiteltäväksi väärin perustein, kansalaisen oikeudet vaarantuvat. Seuraukset mahdollisista virheistä päinvastaiseen suuntaan eivät ole lainkaan niin vakavat.

On tärkeää muistaa, että oikeusasiamiehen tehtäviin kuuluu myös parantaa yhteisön toimielinten ja Euroopan kansalaisten välisiä suhteita. Toimen perustamisen tarkoituksena oli korostaa unionin sitoutumista avoimiin, demokraattisiin ja vastuullisiin hallinnon muotoihin. Parempia suhteita kansalaisten ja toimielinten välillä ei voida saavuttaa, jos kansalaisten pääsy oikeusasiamiehen luo on täynnä teknisistä kielloista johtuvia esteitä, joista ainoastaan koulutettu asianajaja voi selviytyä menestyksekkäästi. Samasta syystä on välttämätöntä, että vaikka yhteisön toimielimet ja laitokset antavat oikeusasiamiehelle tiedoksi omat kantansa, päätökset käsiteltäväksi ottamisesta tekee oikeusasiamies.

I.4 Tutkimukset omasta aloitteesta

Perustamissopimuksen 138 e artiklan mukaisesti Euroopan oikeusasiamies suorittaa tutkimukset "omasta aloitteestaan taikka hänelle ... toimitetun kantelun perusteella". Kaikki kansalliset oikeusasiamiehet eivät voi suorittaa tutkimuksia omasta aloitteestaan. On erityisen sopivaa, että Euroopan oikeusasiamiehellä on tämä oikeus, koska kansalaiset saattavat tuntea huonommin oikeutensa suhteessa yhteisön toimielimiin ja laitoksiin kuin suhteessa kansallisiin hallintoviranomaisiin.

Oikeusasiamiehen ensimmäinen velvollisuus on kuitenkin tutkia hänelle tulleita kanteluita. Oikeuteen suorittaa tutkimuksia omasta aloitteesta ei tulisi turvautua liian usein, vaikka oikeus onkin merkittävä. Sitä voisi käyttää esimerkiksi tilanteessa, jolloin useissa eri kanteluissa on kiinnitetty huomiota tiettyyn laitokseen tai tietyntyypiseen hallinnolliseen toimintaan, mikä antaa aiheen olettaa, että yleisemmän tutkimuksen suorittaminen olisi paikallaan.

I.5 Oikeusasiamies ja muut menettelyt kansalaisten valitusten käsittelemiseksi

Oikeusasiamies ei ole ainoa henkilö, joka vastaa kansalaisten oikeuksien suojelemisesta ja heidän valitustensa käsittelystä yhteisön oikeuden mukaisesti. Tehokkaan ja kattavan oikeuksien suojelun ja valitusten käsittelyjärjestelmän luominen edellyttää, että oikeusasiamiehellä on toimivat suhteet muihin elimiin. Erityisesti tarvitaan molemminpuolista luottamusta ja säännöllistä yhteydenpitoa oikeusasiamiehen ja seuraavien elinten välillä:

Euroopan parlamentti

- Vaikka parlamentti on nimittänyt oikeusasiamiehen ja vaikka oikeusasiamies toimittaa kertomuksensa parlamentille, oikeusasiamies suorittaa tehtävänsä täysin itsenäisesti. Hän toimii erillään parlamentin valvontajärjestelystä.

- Kysymysten tekemisen ja arvostelun esittäminen lisäksi parlamentin tehtävä suhteessa vetoomuksiin on jo vakiintunut. Parlamentin oikeus ottaa vastaan "*vetoamus asiassa, joka kuuluu yhteisön toiminnan alaan*" tunnustettiin muodollisesti Euroopan unionista tehdyssä sopimuksessa ja se sisältyy EY:n perustamissopimuksen 138 d artiklaan. Sekä oikeus vedota Euroopan parlamenttiin että oikeus kääntyä oikeusasiamiehen puoleen sisältyvät samaan artiklaan (8 d) unionin kansalaisuutta koskevassa perustamissopimuksen osassa. Näin ollen on tarkoitus, että oikeusasiamies ja parlamentin vetoamusvaliokunta täydentäisivät toisiaan.
- EY:n perustamissopimuksen Maastrichtissa tehdyt muutokset mahdollistivat myös sen, että parlamentti voi "rajoittamatta kuitenkaan tällä sopimuksella muille toimielimille tai laitoksille annettuja toimivaltuuksia... asettaa väliaikaisen tutkintavaliokunnan tutkimaan epäilyjä yhteisön oikeutta sovellettaessa tapahtuneesta rikkomuksesta tai epäkohdasta".

Komissio

- Komissio varmistaa, että perustamissopimuksen määräyksiä ja toimielinten niiden nojalla toteuttamia toimenpiteitä noudatetaan. Se on toimivaltainen nostamaan kanteen Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa tätä tarkoitusta varten. Kansalaisen näkökulmasta katsoen komission valvonta toimii etupäässä jäsenvaltioiden toimintaa koskevien epävirallisten valitusten järjestelmän avulla. Tällaisten valitusten tekemisen helpottamiseksi komissio on julkaissut valituslomakkeen Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä⁷.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- Euroopan yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat toimivaltaisia valvomaan, että jäsenvaltiot ja toimielimet tulkitsevat ja soveltavat yhteisön oikeutta oikein. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on erityisesti vastuussa henkilöiden (luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden) yhteisön toimielinten päätöksiä vastaan nostamista kanteista.

Kansallisilla tuomioistuimilla tai muilla kansallisilla viranoamsilla on myös tärkeä asema yhteisön oikeuden oikean täytäntöönpanon ja soveltamisen varmistamisessa. Kansalliset oikeusasiamiehet ja vastaavat elimet ovat myös erityisen merkittäviä tässä suhteessa.

⁷ EYVL 1989 C 26, 1.2.1989, s. 6

II osa

Oikeusasiamiehen toiminta vuonna 1995

Euroopan parlamentti valitsi 12. heinäkuuta 1995 Jacob Södermanin Euroopan unionin ensimmäiseksi oikeusasiamieheksi. Syyskuun alussa hän ryhtyi ratkaisemaan käytännön kysymyksiä, joita uuden viraston toiminnan aloittaminen tuo mukanaan. Hän esitti oikeusasiamieheltä vaaditun juhlallisen vakuutuksen Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa 27. syyskuuta ja aloitti tästä päivästä lähtien saapuneiden kanteluiden käsittelemisen. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa esittämänsä juhlallisen vakuutuksen yhteydessä hän piti puheen, joka on liitteenä C.

Oikeusasiamiehen yksikön perustamista oli alettu valmistella jo aikaisemmin Euroopan parlamentin pääsihteerin alaisuudessa. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen entinen kirjaaja Jean-Guy Giraud hoiti nämä tehtävät, joihin kuuluivat muun muassa väliaikainen organisaatio, kanteluja käsittelevän tietokonejärjestelmän suunnitteleminen ja kyseiset säädökset sisältävän esitteen "Euroopan oikeusasiamies" painattaminen. Oikeusasiamiestä avusti aluksi kaksi henkilöä. Myöhemmin kaksi lakimiestä avusti lisäksi kantelujen käsittelemisessä.

Ensimmäisenä tehtävänä oli viraston perustaminen. Ohjesäännön 13 artiklan mukaisesti oikeusasiamies päätti, että virasto toimisi parlamentin rakennuksissa Strasbourgissa, ja parlamentin pääsihteeri avusti häntä tässä. Virasto sijaitsee IP II -rakennuksessa. Brysseliin suuntautuvia työmatkoja varten on myös avattu *bureau de passage* Eastman-rakennuksessa. Oikeusasiamiehen toiminnan tehostamiseksi olisi hyvä, jos Brysselin etuvartiossa olisi pieni vakituinen henkilöstö. Oikeusasiamies ja suurin osa henkilöstöstä toimisi luonnollisesti jatkossakin Euroopan parlamentin toimipaikassa Strasbourgissa.

Vuoden 1995 talousarviossa oli määräykset oikeusasiamiehen viraston kymmenestä virasta. Näiden virkojen täyttämismenettelystä tehtiin mahdollisimman julkinen ja avoin. Täytettävistä viroista ilmoitettiin kaikissa unionin toimielimissä, Euroopan neuvostossa ja kaikissa kansallisten oikeusasiamiesten kanslioissa sekä vastaavissa elimissä. Virkojen määräaikaisen luonteen vuoksi nimitykset tehtiin haastattelujen perusteella. Virkoja täytettäessä otettiin oikeustieteellisen tietämyksen ja sihteerin tehtävien hoitamiseen liittyvien taitojen lisäksi huomioon kielitaito ja erilaisten eurooppalaisten kulttuuritaustojen tuntemus. Suurin osa henkilöstöstä aloitti tehtäviensä hoitamisen vasta vuoden 1996 alussa. Luettelo henkilöstöstä on liitteenä D.

Ohjesäännön perusteella oikeusasiamiehen virasto on itsenäinen hallinnollinen yksikkö, joka on toimielimen asemassa sen henkilöstöön ja talousarvioon liittyvissä asioissa. Oikeusasiamiestä avustaa näin ollen hänen sihteeristönsä, ja hänellä on oma talousarvionsa, joka on parlamentin talousarvion liitteenä ja jota on sovellettava samalla tavoin. Ensimmäisen oikeusasiamiehen nimittämistä seuranneen siirtymävaiheen aikana (varainhoitovuodet 1995 ja 1996) parlamentti otti hoitaakseen hänen henkilöstö- ja materiaalikustannuksensa. Tämän tuen varmistava parlamentin ja oikeusasiamiehen välinen sopimus allekirjoitettiin 22. syyskuuta 1995, ja se on toiminut tyydyttävästi. Varainhoitovuodesta 1997 lähtien oikeusasiamiehen talousarviosta katetaan kaikki hänen sihteeristönsä toimintakustannukset. Euroopan parlamentti avustaa kuitenkin tarvittaessa oikeusasiamiestä henkilöstön ja menojen tarpeettomien päällekkäisyyksien välttämiseksi.

II.1 Yhteenvedo ja tilastot käsiteltävistä tapauksista

Siihen mennessä, kun ensimmäisen oikeusasiamies valittiin, oli jo kirjattu 53 kantelua. Niistä ensimmäinen oli tehty 8. huhtikuuta 1994. Vuoden 1995 loppuun mennessä kanteluja oli kirjattu yhteensä 298. Tämän kertomuksen valmistuessa 31. maaliskuuta 1996 määrä oli kohonnut 537:ään.

Vuonna 1995 vastaanotettuja ja tutkittuja kanteluja koskevat tilastot ovat liitteessä A.

Vuoden 1995 loppuun mennessä kirjatuista 298 kantelusta oli noin 45 prosenttia (eli 131 kantelua) tutkittu ennen 31. joulukuuta 1995, että nähtiin, voidaanko ne ottaa tutkittavaksi ja ovatko lisätutkimukset tarpeen. Melkein 80:aa prosenttia kanteluista ei voinut ottaa tutkittavaksi, koska ne eivät kuuluneet oikeusasiamiehen toimivallan alaan.

Tutkittavaksi otettavat ja asianmukaisesti perustellut kantelut käsiteltiin, kuten on kuvattu tämän kertomuksen ensimmäisessä osassa (I.3). Luettelo kaikista tutkittavaksi otetuista kanteluista on liitteenä B. Mikään näistä kanteluista ei ollut loppuun käsitelty vuoden 1995 päättyessä.

Kaikista 298 kantelusta 20 prosenttia oli peräisin Yhdistyneestä kuningaskunnasta. (Itse asiassa puolet näistä kanteluista koski kahta tapausta.) Kanteluista 16 prosenttia tuli Saksasta, 13,5 prosenttia Espanjasta ja 10 prosenttia Ranskasta. Kanteluiden tekijät olivat tavallisesti yksityisiä kansalaisia, eivät yrityksiä tai yhteisöjä.

Perustamissopimuksen 138 e artiklassa määrätään, että kantelut tehdään joko oikeusasiamiehelle suoraan tai Euroopan parlamentin jäsenen välityksellä. Vuonna 1995 kirjatuista 298 kantelusta 8 oli Euroopan parlamentin jäsenten tekemiä.

Euroopan komissiota vastaan tehtiin 24 kantelua, neuvostoa vastaan 2 kantelua, Euroopan parlamenttia vastaan 3 kantelua ja yhteisön muita laitoksia vastaan 1 kantelu. Komissio on merkittävin yhteisön elimistä. Se tekee päätöksiä, joilla on välitön vaikutus kansalaisiin. Tämän vuoksi on luonnollista, että se on kansalaisten kanteluiden pääasiallinen kohde.

Useat kantelut koskivat avoimuuden puutetta ja kieltäytymistä antamasta tietoja. Kanteluja tehtiin esimerkiksi neuvoston pöytäkirjojen, Euroopan parlamentin jäsenten läsnäololuetteloiden ja yhteisön ohjelmien rahoitukseen liittyvien tilastojen saatavuudesta.

Muut kantelut saattoivat koskea toimielinten ja niiden henkilöstön välisiä työsuhteita. Kanteluita tehtiin esimerkiksi kilpailujen järjestämisestä ja määräaikaisten virkamiesten tai harjoittelijoiden palkkaamisesta. Kantelut koskivat myös toimielinten ja yksityisten yritysten välisiä suhteita, esimerkiksi sopimusten välitöntä irtisanomista.

II.2 Suhteet yhteisön toimielimiin ja kansallisiin oikeusasiamiehiin

II.2.1 Euroopan parlamentin vetoamusvaliokunta

Euroopan kansalaisilla on EY:n perustamissopimuksen 8 d ja 138 d artiklan nojalla oikeus vedota Euroopan parlamenttiin. Perustamissopimuksen 138 d artiklan mukaan:

"Kaikilla unionin kansalaisilla sekä niillä luonnollisilla henkilöillä ja oikeushenkilöillä, joiden asuinpaikka tai sääntömääräinen kotipaikka on jossakin jäsenvaltiossa, on oikeus yksin taikka yhdessä toisten kansalaisten tai henkilöiden kanssa esittää Euroopan parlamentille vetoamus asiassa, joka kuuluu yhteisön toiminnan alaan ja koskee häntä välittömästi."

Perustamissopimuksen 8d ja 138 e artikla antavat samoille henkilöille oikeuden käännyä Euroopan oikeusasiamiehen puoleen.

Periaatteessa on kansalaisten päätettävissä, valitsevatko he vetoamisen parlamenttiin vai käännyvätkö he Euroopan oikeusasiamiehen puoleen. Kansalaiselle ei kuitenkaan aina ole selvää, kumpi toimintatapa soveltuu paremmin hänen tilanteeseensa. Vetoamusvaliokunnan ja oikeusasiamiehen on tämän vuoksi toimittava läheisessä yhteistyössä selventääkseen kumpikin tehtäviään ja vakiinnuttaakseen yhteistyötapaansa. Vetoamusvaliokunta ja oikeusasiamies ovatkin jo kehittäneet menettelytavan tapausten siirtämisestä toinen toiselle vetoamuksen tai kantelun tekijän suostumuksella.

Sopimukseen on päästy myös siitä, että oikeusasiamies ei käsittele asioita, jotka ovat vireillä vetoamusvaliokunnassa, ellei valiokunta siirrä asian käsittelyä vetoamuksen tekijän suostumuksella oikeusasiamiehelle.

Oikeusasiamies ei myöskään käsittele vetoamusvaliokunnan tutkimaan ja selvittämään tapausta, ellei asiassa ole ilmennyt uusia seikkoja, jotka oikeuttavat turvautumaan oikeusasiamieheen. Oikeusasiamies katsoo lisäksi, ettei hän voi ottaa tutkittavakseen kanteluita vetoamusvaliokunnan päätöksistä, koska ne (niin kuin Euroopan parlamentin päätökset) ovat luonteeltaan poliittisia.

Oikeusasiamies ja Euroopan parlamentin vetoamusvaliokunta tapasivat ensimmäisen kerran 30. tammikuuta 1996. Oikeusasiamies voi esiintyä vetoamusvaliokunnassa valiokunnan pyynnöstä esitelläkseen sille vuosikertomuksensa tai erityiskertomuksensa ja yleisesti toimivaltansa alaan kuuluvia tehtäviä. Hän voi myös itse pyytää luvan esiintyä valiokunnassa.

Oikeusasiamies on aina valmis keskustelemaan mahdollisuuksista parantaa yhteistyötä vetoamusvaliokunnan ja oikeusasiamiehen, kahden itsenäisen elimen välillä Euroopan kansalaisten edun mukaisesti.

II.2.2 Euroopan komissio

Euroopan oikeusasiamiehen ja Euroopan komission väliset suhteet ovat erityisen tärkeitä, koska valtaosa tutkittavaksi otettavista kanteluista koskee mahdollisia epäkohtia komission toiminnassa. Tämän vuoksi on olennaista varmistaa näiden elinten välinen hyvä ja tehokas työskentelysuhde, jotta kantelut voidaan mahdollisimman usein tutkia ja ratkaista nopeasti. Käytännön järjestelyistä, kuten määräajasta vastausten antamiselle ja asiakirjojen kääntämisestä on jo sovittu.

Useissa oikeusasiamiehelle osoitetuissa kanteluissa väitetään, että jäsenvaltio ei ole pannut yhteisön lainsäädäntöä täytäntöön oikealla tavalla tai toimii muulla tavoin yhteisön oikeuden vastaisesti. Nämä kantelut eivät kuulu oikeusasiamiehen tutkintaoikeuden alaan, mutta hän neuvoo kantelun tekijää käännyttämään komission puoleen, koska se "perustamissopimusten valvojana" on vastuussa jäsenvaltioille perustamissopimuksen mukaan kuuluvien velvollisuuksien täyttämisen seurannasta. Komissio on 169 artiklan mukaisesti toimivaltainen antamaan lausunnon jäsenvaltion jätettyä täyttämättä sille

perutamissopimuksen mukaan kuuluvan velvollisuuden ja saattamaan asia lopulta Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Jos kantelussa väitetään, että kansalliset viranomaiset ovat loukanneet EY:n perutamissopimuksen II osassa tarkoitettuja unionin kansalaisuuteen liittyviä oikeuksia, oikeusasiamies neuvoo tavallisesti kantelun tekijän kääntymään parlamentin puoleen. Jos loukkaus on ollut ilmeisen vakava, hän voi ilmoittaa kantelusta myös komissiolle.

II.2.3 Kansalliset oikeusasiamiehet

Euroopan oikeusasiamiehen ohjesäännön 5 artiklan mukaan "Oikeusasiamies voi ... olla yhteistyössä tietyissä jäsenvaltioissa toimivien samankaltaisten viranomaisten kanssa siltä osin kuin tämä voi osaltaan parantaa oikeusasiamiehen tutkimusten tehokkuutta ja hänelle kanteluja tekevien henkilöiden oikeuksista ja eduista huolehtimista".

Kansallisten oikeusasiamiesten ja Euroopan oikeusasiamiehen väliset läheiset ja pysyvät suhteet ovat välttämättömät, koska kansalaiset eivät aina näe selvää eroa *kansallisen* ja *yhteisön* hallinnon välillä. Monet Euroopan oikeusasiamiehelle tulleista kanteluista koskevat epäkohtia kansallisten hallintoviranomaisten toiminnassa. Lisäksi kansalliset oikeusasiamiehet käsittelevät yhä enemmän asioita, joissa on kyse yhteisön oikeuden soveltamisesta kansallisten viranomaisten toimesta.

Ensimmäiset askeleet yhteistyön vakiinnuttamiseksi otettiin vuonna 1995. Useimmat kansallisista oikeusasiamiehistä tapasivat Euroopan oikeusasiamiehen Luxemburgissa, kun Jacob Söderman antoi juhlallisen vakuutuksen Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa. Kansalliset oikeusasiamiehet ja Euroopan oikeusasiamies tapasivat myös 10.-11. marraskuuta 1995 Espanjassa, Las Palmasissa järjestetyssä viidennessä Euroopan oikeusasiamiesten konferenssissa. Näissä yhteyksissä käytiin alustavia keskusteluja tulevan yhteistyön muodoista.

Näiden tapaamisten jälkeen Euroopan oikeusasiamies järjestää seminaarin Strasbourgissa 12. - 13. syyskuuta 1996. Seminaarissa tullaan tarkastelemaan keinoja valvoa yhteisön oikeuden noudattamista. Seminaarissa keskustellaan keskinäisestä tietojen vaihdosta ja muista yhteistyön muodoista. Seminaariin kutsutaan myös parlamentin, vetoamusvaliokunnan ja Euroopan parlamentin oikeudellisen yksikön, neuvoston ja sen oikeudellisen yksikön sekä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen edustajat.

II.3 Suhdetoiminta

II.3.1 Kokoukset ja muu toiminta

Oikeusasiamiehen ensimmäinen tapaaminen kansallisten oikeusasiamiesten ja vastaavien kansallisten viranomaisten puheenjohtajien kanssa pidettiin 27. syyskuuta 1995 heti hänen toimikautensa alussa.

Slovenian oikeusasiamies Bijzak vieraili Euroopan oikeusasiamiehen luona 3. marraskuuta 1995.

Euroopan oikeusasiamies osallistui 7. - 9. marraskuuta 1995 La Lagunassa Teneriffalla Kanarian saarilla ensimmäiseen kolmen toimielimen väliseen konferenssiin, joka käsittelee ihmisoikeuksien suojelemista ja edistämistä. Hän lausui konferenssin päätöspanat.

Euroopan oikeusasiamiesinstituutin viides konferenssi järjestettiin 10. - 11. marraskuuta 1995 Las Palmasissa. Euroopan oikeusasiamies piti avauspuheenvuoron ja selvitti asemaansa ja tehtäviään. Häntä avusti Jean-Guy Giraud.

Roomassa järjestettiin 23. marraskuuta 1995 kansainvälinen seminaari "Euroopan unionin kansalainen: kohti Maastrichtin sopimuksen uudistamista". Euroopan oikeusasiamies luennoi aiheesta "Euroopan kansalaisuus ja oikeudet Euroopassa, nykyinen tilanne ja muutosehdotukset". Söderman keskusteli Rooman vierailunsa aikana oikeusministeriön alivaltiosihteerin Edilberto Ricciardin, edustajainhuoneen toisen oikeusasioita käsittelevän toimikunnan puheenjohtajan Tiziana Maiolon sekä pääministerin ja sisäministerin ensimmäisen perustuslakitoimikunnan puheenjohtajan Gustavo Selvan kanssa.

Söderman tapasi 27. - 28. marraskuuta 1995 Brysselissä komission puheenjohtajan Jacques Santerin, komission jäsenen Anita Gradinin, joka vastaa komission suhteista Euroopan oikeusasiamieheen, komission pääsihteerin David Williamsonin, neuvoston pääsihteerin Jürgen Trumppin, komission oikeudellisten asioiden pääosaston pääjohtajan Jean-Louis Dewostin ja neuvoston oikeudellisten asioiden pääosaston pääjohtajan Jean-Claude Pirisin.

Söderman tapasi 4. - 5. joulukuuta 1995 Luxemburgissa Euroopan parlamentin pääjohtajat, vetoomusvaliokunnan sihteerin ja Euroopan parlamentin oikeudellisen yksikön pääjohtajan Gregorio Garzón Clarianan.

II.3.2 Tiedottaminen

Tieto Euroopan oikeusasiamiehen olemassaolosta ja siitä, millaisia kanteluita hän voi käsitellä, on olennainen edellytys hänen tehtäviensä hoitamiseksi.

Tästä syystä kaikilla virallisilla kielillä on julkaistu esite, jossa esitellään Euroopan oikeusasiamiestä koskevat säädökset. Sitä on levitetty laajalti.

Södermanin valinnasta ja tehtävien hoidon aloittamisesta kerrottiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä⁸.

Lisäksi on julkaistu esite "Miten kannella Euroopan oikeusasiamiehelle", joka sisältää myös kantelulomakkeen. Esitettä on levitetty laajalti Euroopan parlamentin ja komission kansallisten toimistojen, kansallisten oikeusasiamiesten ja vastaavien elinten toimistojen sekä useiden eurooppalaisia asioita käsittelevien järjestöjen kautta. Oikeusasiamies on myös henkilökohtaisesti osallistunut konferensseihin ja haastatteluihin sekä kirjoittanut artikkeleita tehdäkseen tehtävänsä tunnetuksi.

II.3.3 Oikeusasiamies tiedotusvälineissä

Euroopan parlamentti järjesti Euroopan oikeusasiamiehen tehtävää hakeneiden kuuden ehdokkaan julkiset kuulemiset 28. ja 29. kesäkuuta 1995 Brysselissä. Äänestys suoritettiin 12. heinäkuuta 1995. Kuulemiset ja äänestys lähetettiin suorana lähetyksenä Euroopan komission satelliitin välityksellä neljällä kielellä.

⁸ EYVL 1995 no L 225, s. 17 ja EYVL 1995 no C 267, S. 16.

Useat televisiokanavat, kuten France 2 ja 3, Saksan ARD ja WRD, englanninkielinen ITN ja Suomen MTV ja YLE, käsittelivät tapahtunutta. YLE esitti myös Södermanin haastattelun.

Valintaa käsiteltiin paljon erityisesti niiden valtioiden sanomalehdissä, joilla oli ehdokkaansa tehtävään.

Syksyn 1995 aikana useat eurooppalaiset sanomalehdet käsittelivät uutta toimielintä, muun muassa Financial Times, The Times, The European, the Guardian, El Pais, The Irish Times, la Croix, Dernières Nouvelles d'Alsace, Dagens Nyheter, Sonntag, the Bulletin, Tribune pour l'Europe, Europe 7 jours, Europe, Eur'Op, EURinfo, Insider, Euclide, Eurokonsument, Il Cittadino, Donna Moderna, Turun Sanomat, Ilta-Sanomat, Iltalehti ja Aamulehti. Asiaa käsitteli myös Deutsche Welle, Sveriges TV, Rai ja itävaltalaiset televisiokanavat.

Marraskuun alusta 1995 alkaen Södermanilla on oma palstansa "the European" -viikkolehdessä.

Oikeusasiamies Södermanin päätössanat

Uuden toimielimen perustaminen vie oman aikansa. On ratkaistava useita käytännön kysymyksiä ja tehtävä paljon tärkeitä periaatepäätöksiä. Euroopan oikeusasiamiehen yksikön perustaminen on tähän mennessä sujunut suhteellisen hyvin. Tämä johtuu suurelta osin Euroopan parlamentin ja sen hallinnon, komission, neuvoston ja muiden unionin toimielinten ja laitosten osoittamasta auttavaisesta ja yhteistyökykyisestä lähestymistavasta.

Hallinnon laadun parantaminen sekä yhteisön ja Euroopan kansalaisten suhteiden kehittäminen tämän avulla riippuvat suurelta osin hallinnosta itsestään. Komission arvokas aloite, kun se julkaisi vakiolomakkeen käytettäväksi valitettaessa yhteisön oikeuden vastaisuuksista, sekä komission ja neuvoston aloite, kun ne hyväksyivät käytännösäännön asiakirjojen julkisuudesta⁹, osoittavat tien kohti suurempaa avoimuutta ja yhteisön hyvän hallintotavan tulevaa säännöstöä.

Lisätarkastelua kaippaa niiden tutkittavakseni tulleiden kanteluiden suuri määrä, joita en ole voinut ottaa tutkittavaksi. Merkitseekö se, että oikeusasiamiehen toimivalta on perustamissopimuksessa määrätty liian kapeaksi? Kaikki oikeusasiamiehet saavat paljon kanteluita, joita ei voi ottaa tutkittavaksi. Ilmiö ei sellaisenaan ole mitenkään tavallisuudesta poikkeava. Lisäksi on ymmärrettävää, että Euroopan kansalaiset tarvitsevat lisää aikaa ja tietoa ymmärtääkseen, mitä oikeusasiamies voi tehdä ja mitä ei. Uskon, että Euroopan parlamentin ja komission sekä kansallisten oikeusasiamiesten ja vastaavien elinten tiedotustoimistojen avulla aloitettu tiedotuskampanja on ratkaisevan tärkeä oikeusasiamiehen tulevan työskentelyn kannalta.

Tarkasteltaessa oikeusasiamiehen toimivallan alaa on otettava huomioon, että oikeus vedota parlamenttiin ja oikeus kääntyä oikeusasiamiehen puoleen muodostavat yhdessä ainutlaatuisen mahdollisuuden edistää Euroopan kansalaisten oikeuksia. Niissä tapauksissa, joissa oikeusasiamiehen toimivallan ala on liian kapea, Euroopan parlamentti (käytännössä vetoamusvaliokunta) on usein toimivaltainen.

On myös tarkasteltava Euroopan komission tehtävää perustamissopimusten valvojana. Komission valitusmenettelyssä piilee myös suuria mahdollisuuksia avustaa Euroopan kansalaisia suojelemaan yhteisön oikeuden mukaisia oikeuksiaan tilanteissa, joissa on kyse kansallisten viranomaisten toiminnasta.

Lopuksi toissijaisuusperiaatteen mukainen yhteistyö kansallisten oikeusasiamiesten ja vastaavien elinten kanssa tulee olemaan erittäin merkittävä varmistettaessa yhteisön oikeuden poikkeukseton ja oikeudenmukainen täytäntöönpano unionin kaikilla tasoilla.

Uskon näin ollen, että oikea hetki tarkastella oikeusasiamiehen tehtävän ja toimivallan alaa saattaa olla muutaman vuoden kuluttua, kun on saatu kokemusta uudesta toimielimestä. Yksi mahdollisuus saattaisi olla keskustella asiasta, kun vetoamusvaliokunta ja parlamentti ovat saaneet oikeusasiamiehen vuosikertomuksen vuodelle 1998 vuoden 1999 istuntokauden lopussa.

Euroopan oikeusasiamiehen muodolliset tehtävät ja toimivalta ovat ainoastaan yksi osatekijä prosessissa, jonka tarkoituksena on varmistaa, että Euroopan kansalainen voi nauttia avoimen, demokraattisen ja vastuullisen hallinnon tuomista eduista. Oikeusasiamiehen yksikkö voi onnistua tehtävässään ainoastaan, jos yhteisön toimielimet ja laitokset ovat ehdottomasti sitoutuneet näihin periaatteisiin ja yhteistyöhön oikeusasiamiehen kanssa.

Euroopan oikeusasiamiehen yksikössä tähän asti saamani kokemuksen perusteella uskon, että tämä sitoutuminen on olemassa. Odotan luottamuksella kumppanuuden kehittymistä muiden yhteisön toimielinten ja laitosten kanssa Euroopan kansalaisten oikeuksien turvaamiseksi ja etujen suojelemiseksi.

Jacob Söderman

⁹ EYVL L 340, s. 41

Euroopan oikeusasiamiehelle toimitettuja kanteluja koskevat tilastot

	<u>31.12.95</u>	<u>31.3.96</u>
1. Kirjattujen kantelujen määrä:	298⁽¹⁾	537⁽²⁾
2. a) Kantelut, joiden katsottiin olevan:	131	436
· tutkittavaksi kelpaamattomia	102	350
· ovat tutkittavissa	29	86
b) Tutkittavaksi kelpaamattomien kantelujen siirtäminen		
· Kansallinen/alueellinen oikeusasiamies tai vetoamusvaliokunta	9	38
· Euroopan parlamentin vetoamusvaliokunta	10	25
· Euroopan parlamentin kanslaisten kirjepalvelu		1
· Euroopan komissio	3	18
· Euroopan yhteisöjen tuomioistuin		1
· Tilintarkastustuomioistuin	1	1
· Muut	2	8
· Yhteensä	25	92
3. Tutkittavaksi otettavien kantelujen tekijät:		
· Luonnolliset henkilöt	28	81
(joista EP:n jäsenten tekemiä kanteluja)	(3)	(4)
· Oikeushenkilöt	1	5
4. Yhteisön toimielin/laitos, jota tutkittavaksi otettava kantelu koski:		
· Euroopan parlamentti	3*	6*
· Unionin neuvosto	2	2
· Euroopan komissio	24*	78*
· Euroopan yhteisöjen tuomioistuin		
· Tilintarkastustuomioistuin		
· Muut: Euroopan ympäristökeskus (Kööpenhamina)	1	1
5. Tutkittavaksi otettavien kantelujen käsitteleminen:		
· Käsitellyt kantelut	--	3
· Kantelut, joiden käsittely on kesken	29	83
6. Tutkittavaksi otettujen kantelujen lopputulos:		
· sovintoratkaisu ³	--	3
· hallinnollisen epäkohdan toteaminen	--	--
· suositukset yhteisön toimielimelle tai laitokselle	--	--
· kertomus Euroopan parlamentille	--	--

1 Näistä 5 siirrettiin vetoamusvaliokunnan toimesta ja 15 oli samasta aiheesta

2 Näistä 43 samasta aiheesta ja 24 toisesta aiheesta

3 Kyseinen toimielin ja kantelun tekijä pääsivät ratkaisuun keskenään

* Yksi kantelu koski kahta toimielintä (Euroopan parlamentti ja Euroopan komissio)

KANTELUIDEN MAANTIETEELLINEN JAKAUTUMINEN JA KANTELUN KIELI

		KANTELUT YHTEENSÄ		TUTKITTAVAKSI OTETTAVAT KANTELUT	
		By 31.12.95	31.3.96	31.12.95	31.3.96
Määrä		298	537	29	86
<u>Jakautuminen valitoittain :</u> 1 - Euroopan unionin jäsenvaltiot	<i>Itävalta</i>	4	10	1	3
	<i>Belgia</i>	33	55	7	19
	<i>Tanska</i>	5	9	1	2
	<i>Suomi</i>	6	16		
	<i>Ranska</i>	32	55	1	1
	<i>Saksa</i>	44	75	3	4
	<i>Kreikka</i>	6	9		1
	<i>Irlanti</i>	6	15	1	1
	<i>Italia</i>	30	46	1	3
	<i>Luxemburg</i>	2	10		3
	<i>Alankomaat</i>	11	19	1	2
	<i>Portugali</i>	9	13		2
	<i>Espanja</i>	37	59		2
	<i>Ruotsi</i>	11	15		
	<i>Yhdistynyt kuningaskunta</i>	51	112	13	42
2 - Euroopan unionin ulkopuoliset valtiot	<i>Algeria, Kolombia, Tshekin tasavalta, Gibraltar, Kenia, Norja, Romania, Slovakia, Sveitsi, USA, Bosnia</i>	11	19		1
<u>Jakautuminen kielittäin</u>	<i>tanska</i>	6	10	1	3
	<i>hollanti</i>	15	23	2	3
	<i>englanti</i>	85	189	16	51
	<i>suomen kieli</i>	9	22	1	2
	<i>ranska</i>	49	85	3	10
	<i>saksa</i>	61	101	5	9
	<i>kreikka</i>	4	6		
	<i>italia</i>	20	32	1	3
	<i>portugalil</i>	8	9		2
	<i>espanja</i>	29	43		2
	<i>ruotsi</i>	12	17		1

VUONNA 1995 TUTKITTAVAKSI OTETUT KANTELLUT

KANTELUN NRO	KANTELUN YHTEENVETO
5/9.11.94/FE/B-EN	Belgialainen yritys järjesti konferenssin Euroopan komission puolesta. Euroopan komissio peruutti konferenssin juuri ennen sen alkamista, ja komission väitettiin kieltäytyneen yrityksen taloudellisen menetyksen korvaamisesta.
11/3.1.95/DK/UK-EN	Ison-Britannian kansalainen työskenteli yrityksessä, joka oli sopimussuhteessa Euroopan parlamentin kanssa, ja hänen oli erottava parlamentin kanssa tapahtuneen väitetyin erimielisyyden jälkeen.
22/3.5.95/AP/DE-DE	Saksan kansalainen väitti, ettei hän toistuvista pyynnöistään huolimatta saanut Euroopan komissiolta tietoa yhteisön sosiaaliohjelmista.
23/3.6.95/SL/UK-EN	Italian kansalainen pyysi tietoa yhteisön kilpailuista sekä parlamentin että komission toimistoilta Roomassa. Hän väitti saaneensa väärää tietoa.
26/13.7.95/MAJQCS/FR-FR	Kolme ranskalaista lehtimiestä halusi tutustua Euroopan parlamentin jäsenten läsnäololuetteloon istuntosalin ulkopuolella, mutta he väittivät, että tämä oli kielletty.
30/19.7.95/AC/IT-IT	Italian kansalainen toteutti ISPRA-instituutin kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella hankkeen, joka kesti yksitoista kuukautta. Hän väitti, ettei hän saanut palkkiota velvoitteidensa toteuttamisen jälkeen.
34/21.7.95/PMK/IRL-EN	Euroopan parlamentin irlantilainen jäsen kanteli siitä, ettei komissio ollut toteuttanut Euratomin perustamissopimuksen 34 artiklan mukaisia toimia Ranskan Polynesian ydinkokeiden vuoksi.
45/26.7.95/JPB/DK-DK	Euroopan parlamentin tanskalainen jäsen kanteli ministerineuvoston avoimuuden puutteesta erityisesti pöytäkirjojen salassapidon osalta.
46/27.7.95/FVK/B-DE	Tanskan kansalainen kanteli avoimuuden puutteesta palkattaessa Euroopan ympäristökeskuksen henkilöstöä Kööpenhaminaan.
52/27.7.95/JL/B-FR	Belgian kansalainen kanteli avoimuuden puutteesta PHARE- ja TACIS -ohjelmia koskevassa komission päätöksenteossa.
69/16.8.95/WDR/DE-DE	Kaksi saksalaista lehtimiestä valitti samasta aiheesta: mahdottomuus saada aikaan haastattelua Euroopan komissiossa yhteisön varojen väitetyistä väärinkäytöistä Portugalissa toteutettua hankkeen yhteydessä.
70/16.8.95/SF/DE-DE	
71/16.8.95/JD/B-NL	Belgian kansalainen läpäisi yhteisön kilpailun, mutta häntä ei palkattu. Väitettiin, että ulkopuolinen henkilö olisi palkattu hänen tilalleen.
217/8.11.95/JD/B-NL	
95/30.8.95/IMI/NL-EN	Instituutti väitti, ettei Euroopan komissio maksanut sille Euroopan vaaleja koskevien seminaarien järjestämisestä.
104/1.9.95/IDS/B-FR	Belgialaisen yrityksen johtaja kanteli siitä, että yrityksen toistuvista pyynnöistä huolimatta Euroopan komissio ei väitetysti ollut antanut sille tietoja vammaisten sosiaaliohjelmista.
111/11.9.95/NK/A-DE	Saksan kansalainen väitti, ettei hänen ammattikokemustaan otettu huomioon käsiteltäessä hänen hakemustaan Euroopan komission harjoittelijaksi.
129/19.9.95/TK/B-FIN	Suomalainen hakija yhteisön kilpailussa kanteli avoimuuden puutteesta palkattaessa neuvoston kääntäjiä.
132/21.9.95/AH/UK-EN	Kahden Ison-Britannian kansalaisen kantelun mukaan Euroopan komission väitettiin laiminlyöneen sen perusteellisen selvittämisen, oliko Yhdistynyt kuningaskunta loukannut yhteisön oikeutta. Ison-Britannian viranomaisten väitettiin jatkaneen M40-moottoritien laajentamista pakollista ympäristöarviointia toteuttamatta.
150/29.09.95/DL/UK-EN	
242/20.11.95/DS/UK-EN	Lisäksi tehtiin 9 täydentävää kantelua Euroopan komission toimettomuudesta Ranskan Polynesian ydinkokeiden osalta.
243/20.11.95/JF/UK-EN	
244/20.11.95/RSS/UK-EN	
246/22.11.95/JML/UK-EN	
247/22.11.95/HW/UK-EN	
248/22.11.95/DT/UK-EN	
249/23.11.95/AB/UK-EN	
250/22.11.95/GMA/UK-EN	

EUROOPAN OIKEUSASIAMIEHEN JACOB SÖDERMANIN PUHE
JUHLALLISEN VAKUUTUKSEN ANTAMISTILAISUUDESSA

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa 27. syyskuuta 1995

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen presidentti

Euroopan parlamentin puhemies

Arvoisat tuomioistuimen jäsenet

Euroopan unionin jäsenvaltioiden oikeusasiamiehet

Kansallisten vetoamusvaliokuntien puheenjohtajat

Arvoisat kutsuvieraat

On suuri kunnia saada puhua näin kunnianarvoiselle kuulijakunnalle tässä juhlallisessa tilaisuudessa, joka merkitsee uuden toimielimen asettamista Euroopan kansojen palvelukseen.

Erityisesti haluaisin kiittää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen presidenttiä hänen ystävällisistä sanoistaan sekä menestyksen toivottamisesta tälle toimelle, jonka tarkoituksena on, kuten jo todettiin, saada kansalaiset tuntemaan kuuluvansa yhä läheisemmin Euroopan unioniin, joka lakkaamatta kehittyy kaikin puolin vankemmaksi ja solidaarisemmaksi.

Puhuitte myös oikeusasiamiehen symboliarvosta. Yleensä eri maat ovat perustaneet oikeusasiamiehen toimen demokratian ja oikeusvaltion lujittamiseksi ja kehittämiseksi. Näin tehtiin esimerkiksi Espanjassa sen siirryttyä menestyksekkäästi kansanvaltaan lähes 20 vuotta sitten. Samoin ovat vastikään toimineet useat Latinalaisen Amerikan ja Keski- ja Itä-Euroopan maat. Mutta miksi Euroopan unionissa toimittiin näin? Yhteisö ja unioni ovat aina toimineet lainmukaisesti. Lisäksi Euroopan kansalaisilla on ollut oikeus esittää vetoamuksia parlamentille, joka on toiminut aktiivisesti niiden puolesta.

Euroopan oikeusasiamiehen toimen perustamisen taustalla on ollut halu kehittää Euroopan kansalaisuutta ja helpottaa kansalaisten suhdetta unionin hallintoviranomaisiin. Toisin sanoen, oikeusasiamiehen tehtävä on keskittyä auttamaan eurooppalaisia yhteisöjä ja Euroopan kansalaisia nauttimaan oikeuksistaan ja tällä tavoin nostaa unionin hallintoviranomaisten toiminnan laatua inhimilliseltä kannalta. Tämän tehtävän toteuttamisessa on käytettävä oikeudellista lähestymistapaa.

Arvostelijat kysyvät: Onko tämä mahdollista? Onko oikeusasiamiehellä riittävät valtuudet ottaen huomioon, että kyseinen järjestelmä on klassista, Ruotsissa vuonna 1809 luotua ombudsmania heikompi? Onko hänen toimeksiantonsa liian tiukka, sillä hänellähän on ainoastaan oikeus valvoa Euroopan yhteisön toimielinten ja laitosten toiminnassa ilmenneitä epäkohtia?

Olen vakuuttunut, että Euroopan oikeusasiamiehen - jonka toimessa yhdistyvät ranskalaisten médiateur, Ison-Britannian Parliamentary Commissioner ja Pohjoismaiden järjestelmä - valtuudet ja toimeksianto antavat hyvät mahdollisuudet suorittaa nämä tehtävät menestyksekkäästi. Kaiken lisäksi suurin osa

Euroopan oikeusasiamiehen työstä on järkevien ratkaisujen perustelemista vakuuttavasti ja asianmukaisesti.

Luonnollisesti tämä työ on tehtävä lainmukaisesti. Olennaisin osa moitteetonta tai huonoa hallintoa koskevaa Eurooppa-oikeutta sisältyy tämän tuomioistuimen käsittelemiin lukuisiin oikeustapauksiin. Ne ohjaavat oikeusasiamiehen työtä ja muodostavat näin ollen hänen voimavaransa.

Toinen myönteinen seikka tulevan toiminnan kannalta on yhteistyö Euroopan parlamentin vetoisuusvaliokunnan kanssa sekä jäsenvaltioiden oikeusasiamiesten ja vetoisuusvaliokuntien kanssa, jotka tekevät tärkeää työtä tällä alalla. Yhteistyö oikeusasiamiehen ja näiden toimielinten välillä on välttämätöntä Eurooppa-oikeuden täsmällisen soveltamisen varmistamiseksi kaikilla unionin tasoilla.

Paljon on sanottu Euroopan oikeusasiamiehen riippumattomuuden tärkeydestä. Minulle riippumattomuus merkitsee tiettyä asennetta, rehellisyyttä omaa työtäni kohtaan. Kun latinalaisamerikkalainen kirjailija Carlos Fuentes viime vuonna vastaanotti Príncipe de Asturias -palkinnon, hän päätti puhua teemasta "Kulttuurien syleily" ja turvautui kreikkalaiseen filosofiaan, länsimaisen sivistyksen kehtoon, kuvatakseen ajatuksiaan. Viitaten Pindarokseen, hän muisteli tämän kolmea neuvoa:

älä ihannoi valtaa,
älä vihaa vihollista
äläkä halveksi kärsiviä.

Paljon kiitoksia.

EUROOPAN OIKEUSASIAMIEHEN HENKIIÖKUNTA

PÄÄSIHTEERI

Jean-Guy Giraud

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen kirjaaja (1988 - 1994)
 Euroopan parlamentin puhemiehen neuvonantaja (1984 - 1988)
 Euroopan parlamentin pääsihteeristön virkamies (1973 - 1984)

JOHTAVAT LAKIMIEHET

1996)

Ian Harden

Julkisoikeuden professori, Sheffieldin yliopisto, Iso-Britannia (1995 -

Oikeustieteen apulaisprofessori (1993 - 1995)

Vanhempi lehtori (1990 - 1993)

Lehtori (1976 - 1990)

Peter Dyrberg

Euroopan parlamentin oikeudellinen yksikkö (1994 - 1995)

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen virkamies (1987 -)

Asianajaja (1985 - 1987)

LAKIMIEHET

Kyriakos Tsirimiagos

Euroopan komission (PO XXIV) lakimies (1992 - 1995)

Asianajotoimiston neuvonantaja Kreikassa (1990 - 1991)

Elena Fierro¹⁰

Luennoitsija PO III- Euroopan parlamentin suhde- ja tiedotustoiminta (1995)

TIEDOTTAJA

Ilta Helkama

Tiedottaja Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa (1991 - 1995)

Uudenmaan lääninhallituksessa (1989 - 1991)

Työterveyslaitoksessa (1986 - 1989)

AVUSTAJAT

Daniela Tirelli

Euroopan parlamentin virkamies (1982-1995)

Francesca Mancini

Suhdetoiminnasta vastaava virkamies Italiassa (1988 -1994)

Mainosavustaja Ranskassa (1986 - 1987)

SIHTEERIT

Nathalie Christmann

Euroopan parlamentin pääsihteeristön virkamies (1991-1995)

Euroopan komission virkamies (1989 - 1991)

Anna Ruscitti

Sihteeritilintarkastustuomioistuimessa ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa ja Euroopan parlamentissa (1993 - 1995)

Matkatoimistovirkailija (1983 - 1993)

Murielle Richardson

Kääntäjä ja sihteerit (1994 - 1995)

Asiakaspalvelupäällikkö ja kokousjärjestäjä (1983 - 1991)

Isabelle Foucaud¹¹

Apulaisvientipäällikkö ja sihteerit (1988 - 1995)

10 Osa-aikainen avustaja syksyllä 1995, kokopäiväinen lakimies 1.1.1996 - 31.3.1996

